

KELİME DEFTERİ

edebiyat üzerine denemeler

NAZAN
BEKİROĞLU

KELİME DEFTERİ

Nazan Bekiroğlu

TİMAŞ YAYINLARI | 3678

Edebiyat Kitaplığı-Deneme | 40

EDİTÖR

Seval Akbiyık

KAPAK TASARIMI

Ravza Kızıltuğ

1. BASKI

Ekim 2014, İstanbul

3. BASKI

Haziran 2020, İstanbul

ISBN

ISBN 978-605-08-1780-5

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Altın Kitaplar Yayınevi Matbaası
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad. No:32
Mahmutbey - Bağcılar/ İstanbul
Telefon: (0212) 446 38 88
Matbaa Sertifika No: 44011

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

I. Yaşantı / 11

- Kelime Defteri* / 11
Tüyp'ta Okur Olmak / 16
Tüyp'ta Yazar Masasının Arkasında
Olmak: "Dilemek İyidir" / 19
Bu Kadarcık Kitapla da Yaşanırmış / 22
Tophane-i Âmire'de "Büyük Ustalar" / 25
Trabzon-Macaristan Hattı / 28
İstiklâl Harbi Mektubu / 31
Onun Harfleri Münhani / 34
Hacı Zeynelabidin Tagiyev / 37
Sınav Kâğıdında Ömer Hayyam / 40
Halil Cibran ve Sınav Sorusu / 43
Taşrada Bir Sermuharrir / 46

II. Kavram ve Olgu / 49

- Mavi / 51
Kırmızı / 55
Siyah / 58
Beyaz Feci Dokunur / 61
Dehanın Yaşı Belli Değil / 64
Savaş İsimleri / 67
Köprü / 70
Gyges'in Yüzüğü Olarak İnternet / 73

Bilgisayar Olmadan Nasıl Yazarlardı? / 76

Tükenmez Dilinden Mektup / 80

Bir Alfabe Nasıl Unutulur? / 83

Parşömen ve Palimpsest / 85

Hattatın Kâğıdı / 79

Hattatın Kalemi / 92

Mürekkep Lekesi / 95

III. Yazar ve Eser / 99

Onegin'in Suçu / 101

Yargı ve Yazgı / 105

Dostoyevski; Sibirya Öncesi Son Mektup / 108

Batum'da Çehov ve Gorki / 116

Çehov: Kısa Hikâye / 119

"Siyahlar Giymiş Keşiş" / 125

Andrey Beliy ve *Petersburg* Romanı / 130

Nataşa'nın Dansı / 133

"Yaşadım, Sevdim, Çok Acı Çektim":

Genç Werther'in İztirabları / 136

Aşk ve Ahlâk Arasında *Madame Bovary* / 139

İki Roman Bir Günlük: George Sand

ve Alfred de Musset / 142

Robenson'u Tam Nüshasından Okumak / 144

Bölükpörçük Yaşamlar ve Kelimeler / 149

Sirenlerin Sesi ve Debussy / 153

Fuzuli İçin: İstanbul ve Siz / 156

Şairlerin Mecnun ile Alıp Veremediği / 159

Fahriye Geleneği / 163

"Muhibbiyem Hoş-Hâlem" / 167

Mecnun-Ortaçağ İslâm Toplumunda Deli / 171

Ahmed Midhat Efendi ve Genç Kadın Yazarlar / 174
Balkan Harbi, Nigâr Hanım ve Fatih Kerimi / 177
Akif'in Paltosu / 180
"O Belde" / 183
"Ben Gönen'de Doğdum" / 186
Halide / 189
Hep O Şarkı / 192
"Sonrası Sükût Olsun" *Yakılmamış Mektuplar* / 195
Yakacık Sanatoryumu / 198
Hatıratım Melek Kobra / 201

IV. Metin Olarak Film / 205

Niçin Film Seyrediyoruz? / 207
Bir Peygamber Gölgesi: *Ben Hur* / 211
Narın Rengi-Sayad Nova / 214
Kaybolanlar İçin Bir Film: *Yaşam Ağacı* / 217
Bir Tablonun Tasarlanması / 220
Savaş Tanrısı / 223
Kelimeler ve Gyges'in Yüzüğü / 226

V. Ben Artık Düz Cümleler Kurmak İstiyorum/ 229

Dostoyevski Bugün Yaşasaydı Nasıl Yazardı? / 231
Bir Metafor Olarak Ayna / 234
Aklın Ölçeği / 237
Eleştiri mi? Tabii ki Tahammül Edemiyor / 240
Şairin Zamanı Dil / 243
Duygunun ve Düşüncenin Dili / 246
Ben Artık Düz Cümleler Kurmak İstiyorum / 249

KELİME DEFTERİ

Ben ilkokula gittiğim yıllarda öğretmenimiz bize *Kelime Defteri* tuttururdu. Fihrist formunda, ince uzun bir defterdi bu. Türkçe dersi sırasında karşılaştığımız yeni bir kelimeyi ve onun anlamını günlük defterimize değil *Kelime Defteri*'ne yazar, karşı tarafta cümle içinde kullanırdık. Böylece kendimize ait sözlüğümüz oluşurdu.

O vakit bana yabancı gelen kelimeler nelerdi? Nelerin anlamını bilir nelerin bilmezdim? Bunu şu an hatırlamıyorum. *Kelime Defteri*'mi saklamamışım çünkü, zaten varlığını bile unutmuştum. Fakat edebiyat denemelerinden ibaret bu kitaba isim ararken aniden aklıma geldi *Kelime Defteri*. Demek ben fark etmesem de bir yerlerde kayıtlıymış.

Diğer yandan her yazarın belli kelimeler etrafında döndüğünü biliyordum. Öyle ki o kelimelerin bir araya getirilerek yorumlanması yazarın ilgilerini, ısrarlarını, meselelerini kısacası temel izliğini (personel mitini) ortaya çıkarabilirdi. Yazar o kelimelerden ibaret tek cümleye indirgenebilirdi.

Belki benim de etrafında dönüp durduğum elli kadar kelime vardır. Şimdi ben de kendi kelimelerimi merak ediyorum ve onları bir araya getirerek cümle içinde kullanmayı deniyorum.

Bir tür *Kelime Defteri* çıkarmak istiyorum kısacası. Bir de merak ediyorum, acaba fark etmediğim kelimelerim de var mıdır benim? Yoksa hepsinin farkında mıyımdır?

İşte benim *Kelime Defteri*'m:

Aşk: Ezelden beri aşk olduğu için kelimelerin en başına yazıldı.

Ezel Tanışıklığı: Aşkın tanımı. Bezm-i cânda Galib'in payına düşen kâle-i kâm.

İhanet: Ezeli aşk üçgeni.

Akıl ve Kalp: Aklıma yaslansam kalbim, kalbime yaslansam aklım yarı yolda bırakıyor.

Acı: Kendimiz için çekersek bizi bencilleştirir. Kendi acımızda bütün evrenin acısını tecrübe edersek olgunlaşırız. Acıdan acıya fark var.

Empati: İnsan olmanın ilk şartı. İnsan kendini başkasının, dahası kurdun kuşun, börtü böceğin, kırık dalın yerine koyabiliyorsa insandır.

Hayvanlar: Sevmiyorsan da yaşama hakkına saygı göster. Yusuf'u yemeyen kurttan muhacir Masal'a, akıbeti meçhul karcalara. Yazdıklarım da hep varlar.

İnsaniyet: Her türlü davanın üstünde. Ve ben artık insanlardan insaniyete sığınıyorum.

Sahici: Düz cümleler kurmaya heves edişimin hem sonucu hem sebebi.

Siyaset: Tek masumun acı çektiği yerde bütün geçerliğini yitirir.

Savaş: Niye ki?

Şefkat: Bütün duyguların üstünde duruyor, hâlâ.

Zaman: Her şey her an yeniden yaşanıyor.

An: Her şey an'ın içinde donmuş duruyor.

Ölüm: Ölüm sonrasında bir hayat olduğundan, orada tekrar buluşup konuşacağımızdan kalemimin şu an elimde durduğundan emin olduğum kadar eminim.

Kadim: Ne güzel kelime.

Evrensel: Kadim ile birlikte.

Perde: Bu perdenin arkasında ne var ki ömrünü onun önünde muztarib bir ruh gibi dolaşmakla geçiriyorsun? Hepimiz bu taraftayız. Arkada ne var?

Gölge: Sen bana gölge ben sana gölge. Rabb'in nazarında sen gölge ben gölge.

Mutlak Hakikat: Bir kez bilince, gidebileceğim kadar eskide aradım.

Yusuf: Rüya gerçek olur inşaallah. Zira Yusuf'un Yusuf'luğu zahir.

Leylâ: Bir kadının adı eğer Leylâ değilse, başka ne olabilir ki?

Çöl: Çöl ile başlasın mı hikâye?

Taş: Bir konuşsalar.

Tabiat: Yarı ölü düştüğüm bahçede yabani bir lâvanta çiçeğini saçlarımın arasına takma arzusunu duyduğumda, beni taşıdığım can hatırına onaracak olanı da tanıdım.

Fıtrat: Fıtratımız tabiatla aynı kaynaktır. Ruhun ezeli hikâyesi tabiatla kayıtlıdır.

Ağaç: Varlığın en kadim tanıkları. İncir, üzüm, nar.

Rüzgâr: Ağaçların üzerinden geçerken, "O benim işte."

Yağmur: Açıklamaya gerek yok. Yağmur işte.

Irmak: Bir deniz çocuğu olsam da korkarım kaderim ırmak suyuna yazılı. Irmak bir kez konuştu ki bana, anlatamam.

Dağ: Bizden daha eski, bizden daha fazla bu yerli.

Bulut: Ezeli hasretim en fazla bulut ve gül şeklinde geldi.

Gül: Glden bıkılmaz. O her dem yenidenliğin tecrübesidir. Su içmek gibi.

Nergis: Gl devrim, lle devrim geçti. Şimdi nergis devrim-deyim.

Deniz: Denizi ilk kez görür gibi.

Karadeniz: Karadeniz'in ayrı bir kimliği var. O yüzden *Kelime Defteri*'nde *Deniz*'e rağmen Karadeniz var. İçinde *Fırtına*.

ay: ayı yaratan Allah'a hamd olsun. Ya yaratmamış olsaydı!

Sonbahar: Bu Őehre erken geliyor. Tahammül sebebi.

Gökler: Yıldızların servilerin tepesine indiği bir gece gökler başımın üzerinde döndüğünde ne yapacağımı bilemedimdi.

Yıldız: Suyu yakamoz bırakan ve her hikyemde bir görünüp bir kaybolan mavi bir yıldız var.

Bahçe: Bir avuç kuř gl. Bir demet sarı düđün ieđi.

Filbahri: Ruhlar henüz cennetli iken benim ruhuma bir fil-bahri dalı gösterilmiş olmalı.

Sardunya: Ađustos sabahında su değince kokusunu saldığında.

Siyah: h, günah, vh, simsiyah.

h: Gnahla, siyahla, vhla, Allah'la kafiyeli.

Mor: Mürekkep.

Seyahat: Evliya elebi gibi bir rüya görsem ben de. Őefaati unutmamam ama seyahat de dileyem.

Yol: Hangi yol götürür? Hangi yol yarı yolda bırakmaz?

Öđrenci: Beni bu sesler oyalar.

Nigâr Hanım: Başımı dizlerinize dayasam, ağlasam. Nigâr Hanım, Sevgili.

Anna Karenina: Edebiyatçı yanımla bütün ömrümü *Anna Karenina*'yı okumaya ve anlamaya hasredebilirim. Aşk, ölüm, birey, toplum. Daha ne olsun?

Dostoyevski: Eserinden çok hayatı.

Rus Edebiyatı: Edebiyatın kumaşı dağıtılırken Rusların payına roman düşmüş olmalı.

Fuzuli: İstanbul merkezli bir şiirin İstanbul'u görmemiş şah şairi.

Yazı: Hayatımın merkezinde duran şey yazıdır, yazarlık değil.

Okuyucu: "Anladım" diyen bir yürek. Hepsi bu.

Dil: Dile dökemediğim şeyin acısı katlanılmaz. Adını koyarsam tahammül edebilirim. Çünkü benden önce denenmiştir.

İsim: İsimleri varlıkları beyanındadır. İsmi varsa kendi vardır.

Kelime: Kelime acıtır. Hacmi, ağırlığı, dokusu vardır. Tene değer ve keser. Öldürebilir de.

Nokta: Be'nin altındaysa.

Defter: Bitti. Oysa benim daha çok kelimem kaldı. *Su* gibi. *Ateş* gibi.

TÜYAP'TA OKUR OLMAK

Kurumuş, sararmış ama henüz rüzgâr yiyip de savrulmamış yapraklar usul usul inen yağmurdan yeni kurtulmuş. Eldivenler, bereler, atkılar naftalin kokuları arasından yeni yeni çıkmış. Yezd'in çöl hatırası, uyanacağı güne değin arka bahçeye atılmış. Akşamlar erken inmede. İstiklâl Caddesi'nde kestaneciler, akordeon sesi, Pera'da "Çarlık Rusyası'ndan Sahneler".

İstanbul'dayım. İstanbul'da sonbahar biraz da Tüyap demek. Tüyap'tayım.

Ama bu kez yazarlar-yayımcılar-vesaireler kapısından değil, ön kapıdan, okur kapısından girdim içeri. Yayıncımın bütün "imza" baskılarına rağmen, Tüyap'a bu kez okur olarak gittim. Bu tarafa, o taraftan baktım. Boynuma okur'dan başka bir yafta asmadan, sözün bağıyla kayıt altına alınmadan. Ayağımda okurun ayağındakiyle aynı toz. Sıraya girdim. Beş lira vererek biletimi aldım. Felekten bir gün çaldım.

Fuarı gezmeden geri döndüğüm onca günün acısını çıkarırcasına daldım salonların, koridorların arasına. Bir kaleydoskopun içinde açılan şekiller ve renkler gibi, yayınevlerinin, rafların, vitrinlerin, etkinliklerin birbiri içinde açılışını izledim. Kitabın dünyasıyla o asli taraftan yüz yüze geldim. Küçük

armağanlarla oyalandım, kocaman bir çantayı aradığım (ya da aramadığım) kitaplar için ardım sıra sürüdüm. Okur olduğum için olacak “stant”ların önünden geçerken en fazla da yazarlar ilgimi çekti. Bir imza için kuyrukta beklemeyi öğrendim, “sıra arkadaşlığı”nın nasıl bir şey olduğunu tecrübe ettim.

Nicedir aklımda olan kitaplar vardı. Kimini buldum kiminin izine bile rastlamadım. Carr’ın *Dostoyevski’sini*, *İstanbul 1920*’yi, Ahmet Altınay’ın *Kafkas Yollarında*’sını böyle böyle koydum heybeme. Bazı hoş sürprizlerle de karşılaştım. Nesli tükenmiş zannettiğim dergilerin özel sayılarını bir araya getirebildim. Ama Aleksandr Sergeyeviç Puşkin’in, zamanında nedense alamadığım, Kâzım Taşkent serisinden çıkmış *Yevgeni Onegin*’ini YKY’de bulamayınca, ille de bir Puşkin olsun için, *Erzurum Yolculuğu*’nu, bende var olduğunu bile bile bir kez daha satın aldım.

Enver Paşa’nın Anıları, Talât Paşa’nın Anıları, Hatıralar Cemal Paşa, Birinci Dünya Savaşı’nda Suriye Hatıraları, Harbiye Mektebi’nde Hürriyet Mücadelesi, Birinci Dünya Savaşı’nda Bir Yedek Subayın Anıları... İş Bankası yayınlarının önünde hayli vakit geçirdim. Aklımda son seyahatler, belli ben bir şeyler arama halindeyim.

İspanya fuarın onur konuğu. Yol hali işte, ben geç kalmışım. Konuk ülkenin etkinlikleri çoktan sona ermiş. Ama fuara ilk kez “katılan” sahafların çarşısından içeri adım atınca tanıdık mı tanıdık bir eski kitap kokusuyla karşılaştım. “Yâ Kebikec” levhası burada, ait olduğu yerde asılı duruyor. Üstelik orijinal bir gramofondan taş plak, içinde sık sık zaman sözcüğü geçen bir şarkı çalıyor.

Şehbal’ın bir nüshası, *Resimli Şark, Arsen Lüpen*’ler, *Cingöz Recai*’ler, *Ses, Hayat* mecmuaları, *Resimli Roman*’lar. Kimi tanıdık kimi tanımadık, kimi eski hurufatlı kimi yeni yazılı eski kitapların dünyasından örnekler.

Eski gravürlerde, ebedi bir dinlenmenin sükûnunda İstanbul sokakları. Eski harfli güftelerde valsler, marşlar. Nota mecmuaları. Sonra siyah beyaz fotoğraflar. Aslında kendi zamanında sadece birilerini ilgilendirirken üzerinden geçen zamanla kıymete binen bu şeyler. Başında limon çiçeklerinden tacıyla genç bir gelin, saten yorganın üzerine yan yatırılmış, danteller fistolar içinde bir bebek, limana yanaşan (uzaklaşıyordur belki) bir vapurdan rıhtımdakilere el sallayan yolcular, ilk otomobillerden birinin direksiyonunda bir delikanlı.

Derken örselenmiş bir dergi yığınının arasında bir *Hayat Tarih Mecmuası*'nın kapağında Şair Nigâr Hanım'ın meşhur yaşmaklı portresi ile karşılaşıyorum. Kaç zamanı uykusuz geçirmişim ben bu resmin önünde.

Zaman zaman içinde. Zamansızlığın yani cennet zamanının tecrübe edildiği üç kalpten biri şair kalbi. Diğerleri çocuk kalbi, âşık kalbi. Bir tebessüm bırakıyorum Nigâr Hanım'a, ondan bir tebessüm alıyorum. Şimdi de oturmuş bu yazıyı ayağımın tozuyla yazıyorum.

TÜYAP’TA YAZAR MASASININ ARKASINDA OLMAK: “DİLEMEK İYİDİR”

İstanbul uçağından az evvel indim. Evimin kapısını açtım. Sağ elimin baş ve işaret parmaklarında derin bir sızıya sinmiş kendi imzamın izi. Gözümün önünde yüzlerce yüz, onlarca göz rengi. Tüyap’ta bu kez bir imza günü boyunca yazar masasının arkasındaydım.

İsmi ni hiç bilmediklerim, en güzel isimlerle karşıma diki-lenler. Kimdiler?

Konuşkanlar, neşeliler. Dertliler, kasvetliler. Ani bir göz aydınlığı gibi bakış açımı girenler, umulmadık bir avunmalık gibi yoluma çıkanlar. Çağrılarını icabetlere, icabetleri davetlere bağlayan cümleler, “Hoş geldin”ler. Beklenip de gelmeyenler. Dizimin dibine çökenler, dizinin dibine çöküp ellerine sarılmak istediklerim. Annelerden evlâtlara, evlâtlardan annelere havale edilmiş selâmlar. Uzak sesler. Göz hapsine aldıklarım, yorgunluğuma tanık yorgunluğuna tanık olduklarım.

Masamın üzerinde biriken çiçekler, bileğime dizilen nar taneleri, parmaklardan çıkarılıp parmağıma geçirilen yüzükler, üzerinde Ashab-ı Kehf’in ve Kıtmir’in adı yazılı kolyeler. Alınıp

verilen kalemler, moru bir yerlerden bulunup da çıkartılmış mürekkepler. Hafıza nankör, bana kimi hatırlatacağını bile bilmediğim suretsiz siretsiz hatıralıklar. Fotoğrafi eksik teneke hazine sandıkları. Azam için hazırlanmış hediyeler. Bir de “Sen ne istersen?”ler.

Hele de en önemlisi kâğıtlar. Benden bir cümle alırken bana çok cümle bırakanlar. İlk sayfası yazılmış, gerisi bana kalmış defterler. Hattat elinden çıkma sahifeler. Adresi ihmal edilmiş ya da açık adres, elden teslim mektuplar. *Nar Ağacı*’nda değişen üslubumu “Bir kez evet, ama bir daha olmasın” diye uyarırlar. Üçüncü şahıslara dair itirafnameler, şiirler, sular, seller, şelâleler. Bir kâğıt edilip de dörde katlanmış yangınlar, bir zarfı ıslatan göz-yaşları. Bazen “hiçbir söz”ler. O imza telâşesinde derde derman olamasam da her biri benimle mezara gidecek sırlar.

Üstü çizilmiş cümlelerini sökmeye gayret ettiğim kıymetli müsveddeler. Masal’ın, “Çemil” Kaptan’ın ortak edildiği hayaller, sahibinin bile haberi olmayan geleceğe dair düşler, kâşaneler. “Eğer görmek için göz şart olsaydı, kör at nasıl rüya görebilirdi?” hatırlatanlar. Habil’in bile yakarak çözemeyeceği bir bağın varlığını öğretenler.

Bir daha asla göremeyeceği birine kırık dökük kelimelerle anlatılmış kırgınlıklar. Zehra kadar yol kat etmiş, Settarhan kadar sılasından uzak düşmüşler. Benden bile daha yorgun, yorgunluklarının sebebini anlamaya çalışanlar. Elif’in Be’yi sevdiği kadar sevdiğine yemin edebilenler. Ölümün de gurbetin de ne olduğunu iyi bildiği halde kendini korumak için ördüğü duvarın altında kalanlar. Kalbin mucizesi olduğunu henüz söyleyemediklerim. Ama yazdığı birkaç satır bile beni yazar masasının arkasındaki varlığımdan utandıranlar.

Sohbet hakkını, hatırlanma payını cennete havale ederken omuzlarıma bir şal bürüyenler. Sanal âlemden gerçek âleme

düşenler; yıllardır sakladığı emaneti, adıma açtığı *twitter* hesabını sahibine tertemiz iade edenler.

Onlar çok, bense yazar masasının arkasında yalınkılıç, yapayalnız bir âdem. Takatin haddi var, “Göz gördü gönül sevdi”nin rampası. Zaman da sınırlı mekân da. Vakit azaldıkça, Tüyap’ın kapanış saati yaklaştıkça iyice küçülen cümleler. Dar zamanlara sığdırılmış iyi dilekler. Nihayetinde iyi niyeti içte kalmış bir başına imzalar. Ve galiba en acısı üç buçuk saatlik bekleyişinin sonunda aradığı cümleyi bir yerlerden bulup da çıkaramadıklarım. Ve benim sahibini bulamamış mektuplarım.

Keşke başımı kaldırıp yüzünüze daha iyi bakabilsem. Veya şu masanın bir köşesine bir imza defteri de ben koysam, birer imza da ben alsam. Keşke daha yakından tanıyabilsem. Bir bilsem. Kimsiniz ve ne işimiz var birbirimizin hayatında? Sizde benim cümlelerim var, bende sizin gözleriniz.

Her biriniz tek, kimlikleriniz yegâne. Hiçbiriniz yekdiğerinin sureti değil kendi kendisinin aslı. Kopyası değil sahibisi. Gölgesi değil biriciği.

Bu kadar çokluk eki kullanmam kesretten kinaye. Okuyucu, çokluk eki almayan gramer. Ve benim ona değil onun bana yazdığı gibi:

“Dilin ucuna her gelen söylenir olsa idi sadece bir dünya var derdim. Olmazların olur olduğu iki cihandan biri de burası ise, dilemek iyidir.”

Şimdi diyeyim mi ki, bir imza ne kadarını kaldırırsa o kadar sahici bir dilekle...

BU KADARCIK KİTAPLA DA YAŞANIRMIŞ

Bir mimoza sürgününden gerçekteki sürgünüme, şehrim, işime, fakülteme döneli beri yeniden hayata karışmış durumdayım. Hem de ne hayat! Binamızdaki büyük tadilat nedeniyle “birkaç ay için” kaydıyla da olsa odalarımızı boşaltmamız, geçici odalara taşınmamız gerekti. Her edebiyatçının ayağının bağı kitaplar meselesine gelince. Sadece bu birkaç ayda gerekli olacak kitaplarla yetinecek, geri kalanı depolara gönderecektik.

Neticede bendeniz de zaten bir türlü tasnif edemediğim kütüphanemi al baştan, bir kez daha kutulara doldurdum. Üzerlerine dolap haritasını çıkardım, raf numaralarını yazdım, dönemlerini, gruplarını sıraladım. Ufak tefeği, raf önü, masa altı, çekmece içi, dolap üstünü ayrı ayrı kutuladım. Kırılacakları işaretledim. Hepsini depoya yolladım. Dönüp geriye, bomboş odama, benden geriye kalan boşluğa şöyle bir baktım. İlim ne ağır şeymiş. Bütün o ağırlığı üstümden attım.

Kitapları ayırırken “Neleri almalıyım yanıma?” diye düşündüm en başta. Rus edebiyatı olmadan yapamam. Hem Saltıkov Şchedrin’e yeni başlamışım. Sadece üç dolabım var yeni odamda. Rus edebiyatı raflarını tümüyle yeni odama taşıdım. Yeni mekânımda masamın tam karşısındaki dolabın üst raflarına